

FILOZOFSKI FAKULTET U ZAGREBU
ODSJEK ZA ETNOLOGIJU I KULTURNU ANTROPOLOGIJU

Darko Kasanić

HIBRIDIZACIJA JEZIKA NA PRIMJERU SPANGLISHA

DIPLOMSKI RAD

Mentor: dr. sc. Jadranka Grbić

Zagreb, travanj 2017.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. JEZIK.....	1
3. IDENTITET.....	2
4. JEZIK I IDENTITET.....	3
5. JEZIK I KULTURA.....	5
6. <i>SPANGLISH</i>	7
6.1 LINGVISTIČKE ZNAČAJKE <i>SPANGLISHA</i>	8
6.2 POVIJEST I PODRIJETLO <i>SPANGLISHA</i>	11
6.3 HIBRIDNI JEZIK.....	15
6.4 MOCK SPANISH I DISKRIMINACIJA.....	20
6.5 STAVOVI PREMA <i>SPANGLISHU</i>	22
6.6 <i>SPANGLISH</i> IZVAN GOVORA.....	24
7. ISTRAŽIVANJE.....	25
7.1 REZULTATI.....	25
7.2 DISKUSIJA.....	27
8. ZAKLJUČAK.....	28
9. LITERATURA.....	30
SAŽETAK.....	33

Spanglish, često definiran kao mješavina engleskog i španjolskog jezika, zanimljiv je fenomen. Osobe koje komuniciraju pomoću njega smatraju se nesposobnima usvojiti engleski jezik, dok neki smatraju spanglish načinom za iskazivanje identiteta. Postoje različiti načini interpretacije spanglisha, ali i dosta krivih pretpostavki. Ovaj rad će dati pregled o pojmu spanglish i pokušati istražiti što zapravo taj fenomen predstavlja. Pokušat će se istražiti formiraju li govornici spanglisha društvene grupe i kakvi su stavovi prema spanglishu. Diskutirati će se i o tzv. „mock Spanish“ koji se često zamjenjuje sa spanglishom.

Ključne riječi: *spanglish*, Latinoamerikanci, jezik, identitet, hibridizacija

1. UVOD

Odabrao sam ovu temu zbog toga što me zanimaju jezik i lingvistika te sam pokušao istražiti kakav je odnos između identiteta i jezika te stavova prema fenomenu hibridizacije jezika na primjeru *spanglisha*. U ovom radu nije samo cilj istražiti jezik i identitet, nego je isto važno istražiti važnost jezika kod latinoameričke populacije u SAD-u te njihove društvene odnose u kojima formiraju svoje identitete. Isto tako, cilj rada je istražiti u kojoj mjeri se Latinoamerikanci u SAD-u služe *spanglishem* i kakva su vrsta skupine Latinoamerikanci. Što se tiče literature, uspio sam skupiti literaturu iz područja sociolingvistike i lingvističke antropologije.

2. Jezik

Što podrazumijevamo pod pojmom „jezik“? Odlučivanje o kriterijima koji čine taj pojam nije lagan, primjerice kako bismo definirali engleski jezik? Jedan od popularnih način određivanja granica jezika i granica između jezika je pomoću geografije. Većinom smatramo da ljudi koji žive u geografsko definiranoj zemlji koriste jezik koji je povezan sa zemljom u kojoj se on govori (Clark 2013:2). Engleski jezik je po definiciji jezik kojemu je ishodišna točka

Engleska i Ujedinjeno Kraljevstvo. Bilo kako bilo, nije uvijek slučaj da ljudi koji žive u geografski definiranom području govore istim jezikom ili da je određeni jezik u posjedu populacije određene zemlje. To sigurno nije slučaj s engleskim jezikom koji je zahvajujući kolonizaciji, osvajanjima i globalizaciji, službeni jezik u još nizu zemalja svijeta - SAD, Novi Zeland, Australija itd. Također moramo uzeti u obzir da postoje mnoge zemlje koje su višejezične, poput primjerice Švicarske koja ima tri službena jezika: njemački, francuski, talijanski i još retoromanski koji nije službeni. Također mogu postojati varijacije unutar samih jezika: američki engleski, australski engleski, britanski engleski itd. Čak i ako jedna zemlja ima jedan jezik kao službeni, pripadnici te države dolaze iz različitih jezičnih sredina te tako čine jezičnu raznolikost te zemlje. Iako se termin *jezik* većinom koristi za neki specifičan jezik (engleski, španjolski itd.) on je isto teoretski koncept koji se realizira kroz ljudsku komunikaciju. Korištenje nekog jezika je fluidno i teško za definirati te se mijenja kroz vrijeme. Korisno je za napomenuti da društveni, kulturni i povijesni konteksti te ideološki koncepti utječu na način kako koristimo jezik (Clark 2013:3).

3. Identitet

O identitetu se često raspravlja kao individualnom fenomenu koji se nalazi unutar našeg uma, radije nego o nečemu što se oblikuje kroz društvo i kulturu. Nema sumnje da smo mi svi jedinstvena ljudska bića s vlastitim mislima i osobnim identitetima, no to je samo dio stvarnosti. Identitet nije samo unutarnji i psihološki fenomen, nego je isto sociokulturni fenomen koji dolazi iz i od konteksta interakcijskog diskursa koji su po prirodi društveni i kulturni. Društveni identitet čovjeku pripisuju drugi ljudi, no društveni identitet nije samo produkt drugih, nego je rezultat našeg djelovanja. U kreiranju identiteta sudjelujemo mi sami, ali i društvo (Clark 2013:6).

Identitet se formira, održava i mijenja kroz društvenu interakciju, ali i identitet ima utjecaj na interakciju tako što oblikuje naša očekivanja i motivira ponašanje. Stoga je identitet društveni događaj, ali i rezultat djelovanja pojedinca (Hecht 2008:61). Identiteti se isto mogu formirati tako što se mi postavimo u društveno prepoznatljivu kategoriju. Stvaramo identitet

tako što koristimo različite termine za sebe (npr. muškarac, srednja klasa¹ itd.), pri čemu se takvi identiteti potvrđuju ili odbacuju kroz društvenu interakciju. Identiteti formiraju očekivanja i motivacije te tako utječu na interakciju (Hecht, 2008:61-62). Pojedinci često mijenjaju identitete ili imaju višestruke identitete, što se vrlo često događa kod osoba koje žive u dva društvena svijeta poput manjina. Jedan od identiteta je i etnički. Cheryan i Tsai tvrde kako je etnički identitet osjećaj pripadnosti nekoj grupi. Autori razlikuju pojam etničkog identiteta od akulturacije. Etnički identitet je nečiji subjektivni osjećaj privrženosti, dok je akulturacija usmjerena na prakse i ponašanja (npr. govorenje engleskog jezika) koje su usvojeni prilikom dolaska u stranu zemlju. Drugim riječima, akulturacija ukazuje na to koliko se netko prilagodio drugoj kulturi (Cheryan i Tsai 2007:125).

4. Jezik i identitet

Jezik kojim se netko služi te identitet te osobe kao govornika tog jezika su neodvojivi; veza između jezika i identiteta je tako snažna da je samo jedna značajka korištenja jezika dovoljna da označi nekoga kao pripadnika određene grupe. Npr. na ratnom polju nakon bitke kod Ephraima, Gilježani su primijenili jezični test kako bi raspoznali prijatelje od neprijatelja: svi vojnici su morali izgovoriti riječ *shibboleth*; oni koji su izgovorili prvi konsonant kao [ʃ] su bili prijatelji, dok su oni koji su izgovorili to kao [s] bili neprijatelji te su odmah bili ubijeni. Stoga možemo zaključiti da je samo jedna fonemska značajka dovoljna kako bi svrstali nekoga u određenu društvenu grupu (Tabouret-Keller 1998:214–215). Kada čujemo grom, često uz to vidimo kišu i munje pa stoga zvuk groma nas navodi da očekujemo nekakvu nadolazeću oluju. Isto tako je kad čujemo neku riječ; izgovor neke riječi povezujemo s određenim načinom odijevanja, društvenom aktivnosti itd. Tada taj izgovor može stvoriti posebni društveni identitet (Clark 2013:30).

Identitet se može sukobljavati sa silama koje su iznad kontrole pojedinca ili zajednice kao što je invazija, kolonizacija, rat ili trgovina. Primjerice, za vrijeme 2. svjetskog rata njemački imigranti u SAD-u su izbjegavali iskazivati svoj njemački identitet kroz jezik. Efekti

¹ Društvena klasa označava položaje pojedinaca i grupa u društvenoekonomskoj hijerarhiji.

takvih faktora mogu imati velike posljedice na identitete koji su bili oblikovani kroz jedan jezik ili varijetet. Ti identiteti su bili ugušeni, promijenjeni, zamijenjeni drugim identitetima pod utjecajem gore navedenih efekata. Kao što se etnički identiteti koje ljudi usvajaju ili koje im drugi ljudi pripisuju ne mogu posve odrediti po njihovim etničkim karakteristikama (boja kože, nasljedstvo, prebivalište itd.), isto tako, identitete koje ljudi ulažu u jezike ne smiju biti viđeni kao ogranci objektivnih karakteristika jezika. Učenje i održavanje velškog jezika u Walesu nisu znak objektivnih karakteristika velškog jezika, nego otpor ljudi iz tih regija prema tlačiteljima njihovog kulturnog nasljedstva (Clark 2013:9).

Važno je spomenuti pojam označenost; on opisuje proces kojim neke društvene kategorije dobivaju posebni i zadani status koji se razlikuje od identiteta drugih grupa, koje se inače mogu puno lakše prepoznati. U mnogim kontekstima u SAD-u takve neoznačene kategorije mogu uključivati bijelu boju kože, muškost, heteroseksualnost, srednju klasu i kršćanstvo, no to može sve varirati ovisno o geografskom položaju. Te kategorije koje su neoznačene mogu varirati samo do neke granice u drugim kulturama. Označeni identiteti se povezuju s označenim jezikom: jezične strukture koje se razlikuju od norme. Engleski jezik je neoznačeni jezik u SAD-u te svi ostali jezici i varijeteti su označeni po tome, a tako i *spanglish*. Različitosti između grupa su viđeni kao devijacije od norme te kao neuspjesi da budu na istoj razini kao i standard (Bucholtz 2007:372). Stoga su takve razlike samo isprike za društvenu nejednakost. Oni koji ne poštuju normu roda kada koriste jezik i druge društvene radnje često postaju mete diskriminacije. Isto tako pripadnici rasne, etničke ili neke druge grupe koji ne poštuju ponašanja koja se očekuju od njih se smatraju neautentičnima i neadekvatnima (Bucholtz 2007:373).

Autorica Grbić ističe da pomoću jezika članovi u zajednici ističu jednakost, ali se i tako diferenciraju od ostalih zajednica (Grbić 1998:183). U definiciji jezika ne mora značiti da se samo jedna zajednica njime koristi ili da jedna zajednica koristi samo jedan jezik. Zajednica koja je odgovorna za preživljavanje nekog jezika je zapravo sama jezična zajednica, a članovi jezične zajednice ne moraju živjeti na istom području ili biti dio iste etničke, nacionalne i političke formacije. Autorica također tvrdi da jezik ne mora biti trajno obilježje neke etničke grupe (Grbić 1998: 184). Etnička grupa može promijeniti ili u potpunosti zamijeniti svoj jezik, a da pri tome ne gubi svoju etničku pripadnost. Autorica govori o tome da je jezik produkt kulture, dio kulture, ali i uvjet kulture. Svi jezici su zapravo dijalekti u tehničkom smislu jer u njima nema ništa parcijalnog ili sublingvističkog, no autorica napominje da ipak standardna forma nekog jezika je uvijek na višem položaju zbog

ekstralingvističkih faktora (nejezičnih faktora) (Grbić 1998: 186). Također, ako se spoje dvije zajednice koje govore različitim jezicima, nadmoć će imati jezik zajednice čiji su govornici dominantni na političkom, gospodarskom i prostornom planu (Grbić 2004: 241). Grbić tvrdi da jezik ima višestruku funkciju u društvu. Ima komunikativnu funkciju pomoću koje se prenose informacije. Zatim ima manifestativnu funkciju jer je jezik faktor etničke, klasne i druge identifikacije. Jezik ima i funkciju da se pomoću njega definira, izražava i prenosi kultura (Grbić 1994: 32). Autorica tvrdi da jezik može imati različita značenja i da ta sama značenja mogu imati različite statuse koji ovise o svojoj društvenoj funkciji. Stoga jezici imaju različitu funkciju zbog toga što ispunjuju različite društvene potrebe, zato što imaju nejednaku društvenu moć i zato što njima govore različite skupine govornika (Grbić 2004: 239).

5. Jezik i kultura

Ronald Wardhaugh definira kulturu kao „sve ono što neka osoba mora znati kako bi mogla funkcionirati u određenom društvu“ (Wardhaugh 2006:221). Simboli, značenja i norme proizlaze iz kulturnih tradicija, a kulture se grade pomoću kodova², razgovora i zajednica (Hecht 2008:86). Važno je uzeti u obzir da su jezik i kultura usko povezani. Prema Sapir-Whorf hipotezi, jezik utječe na način na koji ljudi gledaju na svijet (Sapir 1927b: 207). Ako govornici jednog jezika imaju određene riječi koje opisuju neke stvari, a govornici drugog jezika nemaju te riječi, onda je puno lakše ovima prvima govoriti o tim stvarima te im je puno lakše spoznati te stvari. Isto tako ako jedan jezik pravi razlike između nečega, a drugi ne, onda će govornici prvog jezika lakše vidjeti razlike u okolišu samo zbog razlika koje pravi njihov jezik. Npr. pleme Garo u Indiji ima puno riječi za različite vrste košara, riže i mrava. Ne postoji jedna riječ za *mrava* kao u hrvatskom; mravi su jednostavno previše važni za njih da bi koristili samo jedan termin za sve vrste mrava. Zatim, Inuit imaju više naziva za led ovisno o tome koju težinu on može podnijeti prije nego što pukne. Tako imaju vrstu leda po kojem mogu hodati ljudi, led po kojem se može vući čamac itd. (Whorf 1940: 216).

² Kod je najneutralniji termin za jezik. Drugim riječima kod označava sistem znakovi pomoću kojeg osobe komuniciraju.

Boje su isto tako važne u kulturi. U svakoj kulturi imamo različite termine za boje i u nekim kulturama čak i ne postoje riječi za određene boje. Plemena u Novoj Gvineji imaju dva termina za boje: *mili* i *mola* što bi odgovaralo crnoj i bijeloj boji u hrvatskom jeziku. Ovo ne znači da jezici koji nemaju termina za neku boju ne mogu opisati tu boju (Rosman 2009:52). Benjamin Lee Whorf je uspoređivao strukturu Hopi jezika s lingvističkim strukturama europskih jezika. Prema Whorfu, Hopi jezik i europski jezici se razlikuju u strukturalnim karakteristikama. Gramatičke kategorije Hopi³ jezika prikazuju svijet kao „proces“, dok kategorije u europskim jezicima nude fiksnu orijentaciju prema vremenu i prostoru zbog čega oni prave razliku između stvari koje se broje: *stabla, planine, otoci* itd. i stvari koje se ne broje: *voda, vatra, hrabrost* itd. U europskim jezicima neki događaj se dogodio, događa se ili će se dogoditi, dok u Hopi jeziku je samo bitno da se može utvrditi je li se neki dogodio ili se događa, ili će se dogoditi. Po ovome, govornici Hopi jezika i europskih jezika imaju drugačije poglede na svijet. Govornici Hopi jezika vide svijet kao jedan veliki proces; stvari i događaji nisu diskretni i brojivi; vrijeme nije odvojeno u određene segmente. Za razliku od toga, govornici europskih jezika vide skoro sve na svijetu kao diskretno, brojivo i mjerljivo; vrijeme je odvojeno u određene segmente – jutro se događaju svaka 24 sata. Prema ovoj hipotezi, jezik je filter za stvarnost; on određuje kako govornici vide i organiziraju svijet oko njih uključujući prirodni i društveni svijet (Wardhaugh 2006:225–226). Wardhaugh tvrdi da ima i drugih koji tvrde da jezik nema veze s kulturom poput Boasa (Wardhaugh 2006:227). Npr. Mađari, Finci i ljudi sjevernog Sibira govore genetski srodnim jezicima, ali imaju drugačiju kulturu; isto tako, ljudi koji govore potpuno različitim jezicima mogu imati sličnu kulturu (Wardhaugh 2006:227).

³ Hopi je autohtono američko pleme koje živi na području rezervata u sjeveroistočnoj Arizoni.

6. Spanglish

Prije nego počnemo govoriti o samom terminu potrebno ga je definirati. Oxfordski rječnik definira *spanglish* kao “ jezik koji je mješavina španjolskog jezika i engleskog jezika ili poseban tip španjolskog jezika koji uključuje dosta engleskih riječi“ (Hornby, 2010: 1477). Vidjet ćemo da definicije *spanglisha* variraju ovisno po autoru. Možemo pronaći definiciju „španjolski kontaminiran engleskim riječima“ ili „španjolski jezik prepun posuđenica iz engleskog jezika“ (Lipski, 2008: 38-39). Definicije *spanglisha* su različite; neki ga promatraju kroz okvir jezika i govore da je on kontakt između španjolskog i engleskog jezika, ali u toj kombinaciji španjolski je dominantan jezik. Neki ga definiraju kao verziju španjolskog jezika koju leksikalizira engleski jezik što podrazumijeva miješanje kodova. Navodi se i definicija Ilana Stavansa⁴, latinoameričkog profesora koji se služi definicijom džez⁵ Herbieja Hancocka: „ To je nešto što je teško za definirati, ali vrlo lako za prepoznati“. Kasnije ga definira kao verbalni spoj između anglofone i latinoameričke civilizacije (Price, 2010: 31). Autorica Montes-Alcala tvrdi da je *spanglish* jedna vrsta mijenjanja kodova te da izmjenu kodova jedino mogu upotrijebiti bilingvalni govornici koji dobro poznaju oba jezika – engleski i španjolski. Izmjena kodova služi mnogim sociopragmatičkim funkcijama uz to da se drži do određenih gramatičkih ograničenja (Montes-Alcala, 2009: 109).

Vidljivo da ima različitih načina definiranja tog varijeteta bilo da su one negativne ili pozitivne. U ovom radu ću se referirati na *spanglish* kao varijetet jezika s obzirom na to da nije priznat kao zaseban jezik kao i što je slučaj s *ebonicsom*⁶. Predsjednik španjolske kraljevske akademije npr. tvrdi da *spanglish* nije jezik (Lipski, 2008:48)

Termin *spanglish* (*espanglish* u španjolskom jeziku) je prvi put upotrijebio novinar Salvador Tió u novinarskoj kolumni izdanoj godine 1952. Tió je bio zabrinut deterioracijom španjolskog jezika u Portoriku koji je bio pod velikim utjecajem engleskih riječi. Tió je započeo rat protiv engleskih riječi uz pomoć različitih polemičkih i satiričkih članaka (Lipski, 2008:41). Umjesto naziva *spanglish* se ponekad koriste i ovi termini: *espaninglish*, *espanglish*, *inglañol*, *el Spanish broken*, *espan'gles*, i *españolito* (Lipski, 2008:49). Oancea

⁴ Jedan od najvećih pobornika i zaštitnika *spanglisha* je profesor španjolskog jezika na fakultetu Amherst - Ilan Stavans koji je napisao *The Sounds of Spanglish: An Illustrated Lexicon* – veliki rječnik *spanglisha* i prijevod Don Quijota na *spanglish* (Montes-Alcala, 2009: 101).

⁵ Herbie Hancock definira džez kao „nešto što je teško za definirati, ali vrlo lako za prepoznati“.

⁶ Ebonics ili afroamerički vernakularni engleski je sociolekt kojim se služe Afroamerikanci u SAD-u.

navodi još imena za *spanglish*: *espangles*, *spangles*, *casteyanqui*, *argot sajón* (saksonski žargon), *español bastardo*, *papiamento gringo*, *calo pachuco* i *bilingual manifesto* (Oancea, 2015: 80). Lipski navodi još i termin *tex-mex* za *spanglish* koji se većinom koristi u SAD-u blizu granice s Meksikom (Lipski, 2008: 38-39).

6.1 Lingvističke značajke *spanglisha*

U ovom poglavlju ćemo vidjeti neke od značajki *spanglisha* kako bismo vidjeli o kakvom je zapravo varijetetu riječ. Moramo paziti na to da *spanglish* kao takav nije uniforman u svim gradovima Amerike te se razlikuje kao i različite vrste engleskog jezika: američki, britanski, kanadski, australski, škotski engleski itd. Dakle, postoje različite verzije *spanglisha* ovisno o mjestu gdje se govori: *nuyorican* (New York), *istolos* (istočni Los Angeles), *loisadia* (donja istočna strana New Yorka) (Stavans, 2008: 69). U *spanglishu* različite riječi dolaze iz sporta (engleski): *el ofsait* (nogomet), *el tuchdaun* (američki nogomet), *el nokaut* (boks). Oancea navodi još dvije verzije *spanglisha* – „Dominicanish“ (verzija *spanglisha* kojim govore Dominikanci) i *Saguesera* (govori se u South West Streetu u Miamiu) (Oancea, 2015: 79). Većina autora definira *spanglish* kao mješavinu engleskog jezika i španjolskog jezika te onda ostave čitatelju da razmišlja kakva vrste mješavine je zapravo *spanglish* (Montes-Alcala, 2009: 98). American Heritage rječnik, primjerice, definira *spanglish* kao španjolski jezik kojeg karakterizira veća količina posuđenica iz engleskog jezika (American Heritage Dictionary), no i dalje ne postoji konkretna definicija tog termina. Većina definicija govori o tome da je to spoj dva jezika i dvije kulture, ali ne postoji univerzalni dogovor oko toga što je on zapravo. Ovdje ćemo vidjeti najrelevantnije lingvističke značajke koje su karakteristične za *spanglish*.

Najrelevantnija značajka *spanglisha* je veliki broj posuđenica i kalkova⁷.

1. Semantička ekstenzija: ovaj fenomen se događa kada jedan leksički objekt, koji već postoji u tom jeziku, proširi značenje pomoću leksičkog objekta u drugom jeziku koji

⁷ Kalkovi ili prevedenice su riječi/fraze koje su posuđene iz drugog jezika tako što su doslovno prevedene.

može biti sličan po značenju, ali i ne mora biti sličan. Na primjer, korištenje „carpeta“ umjesto „moqueta“ (tepih), „applicavio“ umjesto „solicitud“ (zahtjev), „renta“ umjesto „alquier“ (stanarina) ili „remover“ umjesto „quitar“ (maknuti). Semantička ekstenzija je, naravno, dio normalnog razvoja bilo kojeg jezika bez obzira na to je li u doticaju s drugim jezikom. Španjolske riječi poput *juego*, *casa* i *pierna* imaju latinske korijene s potpuno različitim značenjima od ovih španjolskih (Montes-Alcala, 2009:105).

2. Posuđenice se događaju u bilo kojem jezičnom kontekstu gdje je „rupa“ u leksikonu (većinom) zbog modernizacije ili novog okruženja. Razvoj i ekspanzija tehnologije su brži nego izumi novih riječi. Internet je savršen primjer toga. Možemo pronaći fraze poput „hacer click“ (kliknuti), „mandar un e-mail“ (poslati mail), „escaner“ (skener) ili „hacker“ (haker) u svakodnevnom govoru. Posuđene riječi mogu biti morfološki asimilirane (sandwich, modem) ili neasimilirane „taipear“ (tipkati), „lonchear“ (ručati), „lider“ (vođa), „troca“ (kamion), „marqueta“ (tržnica), „chores“ (kratke hlače), „droppear“ (ispustiti), „biles“ (računi). Ponekad ne postoji kulturni ili lingvistički ekvivalent neke riječi te se stoga traži posuđenica. Ovaj tip asimilirane posuđenice je karakterističan primjer *spanglisha*. Posuđenice su isto dio normalnog razvitka jezika te je i španjolski u jednom trenutku posudio 4000 riječi od arapskog jezika (Montes-Alcala, 2009: 105-106).
3. Kako je objašnjeno, kalkovi su doslovni prijevodi riječi ili pak čitavih fraza iz jednog jezika u drugi. Ovo je isto jedan od ključnih značajki *spanglisha*. Primjeri sintaktičkih kalkova se mogu pronaći u govoru Chicanos ili Nuyoricanaca: „llama pa tras (to call back – nazvati nekoga), „estas p'arriba de ti“ (to je do tebe – it's up to you) ili „correr para gobernador“ (natjecati se za guvernera – run for governor). Kalkovi nisu samo prisutni u *spanglishu*. Španjolski izrazi „si Dios quiere“ (Božja volja) ili „bendita sea la madre que te pario“ (Blagoslovljena bila majka koja te rodila) su doslovni prijevodi iz arapskih usklika (Montes-Alcala, 2009: 107).
4. U *spanglishu* se i gramatika mijenja. Španjolska se gramatika mijenja da bude što sličnija engleskoj gramatici.

Posuđenica mijenja broj i/ili rod:

La data (*spanglish*)>Los datos (španjolski)>The data (engleski)

Mijenjanje mjesta imenice i pridjeva:

dispersas lluvias (*spanglish*)>lluvias dispersas (španjolski)>scattered showers (engleski)

Korištenje prijedloga na mjesto koje španjolska gramatika ne prihvaća:

para comenar con (*spanglish*)>para comenar (španjolski)>to begin with (engleski) (Ardilla, 2005: 75).

Romanski jezici, uključujući i španjolski, imaju kompleksan način izražavanja vremena te isto tako imaju puno više glagolskih vremena nego engleski jezik. U *spanglishu* će se vremena koja postoje u španjolskom jeziku izbrisati kako bi bila što sličnija engleskim vremenima (Ardilla, 2005: 76).

Me da pesar que Colombia no **irá** al mundial de futbol. (*spanglish*)

Me da pesar que Colombia no **vaya** al mundial de futbol. (španjolski)

I am sorry that Colombia **will** not go to the world championship of soccer. (engleski)

5. Lingvističke navike – datum se u engleskom jeziku piše u redosljedu mjesec, dan i godina dok je u španjolskom dan, mjesec i tek onda godina. *Spanglish* kopira englesku verziju.

Yo nací en cero ocho, doce, sesenta y dos. (*spanglish*)

Nací el 12 de julio de mil novecientos sesenta y dos. (španjolski)

I was born on 8-12-62. (engleski)

U engleskom jeziku tjedan počinje s nedjeljom, no u španjolskom počinje ponedjeljkom. *Spanglish* će, naravno, koristiti englesku verziju.

Brojevi se u engleskom jeziku izgovaraju pojedinačno (jedan po jedan), ali se u španjolskom govore cijeli.

Mi número telefónico es cinco, cinco, uno, siete, nueve, siete, cinco. (*spanglish*)

Mi número telefónico es quinientos cincuenta y uno, setenta y nueve, setenta y cinco. (španjolski)

My phone number is five, five, five, one, seven, nine, seven, five. (engleski)

Španjolsko slovo „ñ“ se ne piše u *spanglishu* jer ne postoji u engleskom jeziku (Ardilla, 2005: 77).

Fuí a ver al doctor Pena. (*spanglish*)

Fuí a ver al doctor Peña. (španjolski)

I went to see Dr. Pena. (engleski) (Ardilla, 2005: 77).

6.2 Povijest i podrijetlo *spanglisha*

Prije nego se uopće posvetimo *spanglishu* prvo ćemo spomenuti prve legende miješanja i hibridizacije dviju kultura u Novom Svijetu. Legende o nastanku *spanglisha* ukazuju na *La Malinche*, ženu iz Maja naroda koja se protezala od Yucatana do Gvatemale. Ona je putovala s Cortezom u srce Aztečkog carstva kao njegova prevoditeljica. *La Malinche*, znana kao i *Doña Malina*, služila je kao vrsta poveznice između Europe i Amerike. *La Malinche* je kritizirana zbog toga što je izdala svoje ljude i pomogla u španjolskom osvajanju grada Tenochtitlana - mjesto astečke moći. U legendi se spominje da je rodila dijete Cortezu. *La Malinche* je prouzročila lančanu reakciju miješanja rasa i rezultat toga je današnja situacija govorenja *spanglisha* kako autor Morales tvrdi. Kako bi preživjela, ona je preuzela oba jezika i obje kulture (Morales, 2002: 32).

Većina Amerikanaca nije svjesna da Amerikanci hispanskog podrijetla imaju kompliciranu povijest i podrijetlo koje seže više od 400 godina u prošlost. Amerikanci hispanskog podrijetla su rezultat različitih interakcija između Španjolaca i Portugalaca te različitih pretkolumbovskih zajednica američkog kontinenta poput Inka, Azteka, Quechua, Maja, Tainosa, Siboneya i ostalih. Amerikanci hispanskog podrijetla su isto rezultat interakcije s Afrikancima koji su bili dovedeni kao robovi u Novi Svijet. Od ovih različitih interakcija je proizašlo miješano stanovništvo različita podrijetla (autohtoni Hispanci, Afrikanci) iz Perua, Bolivije, Kolumbije, Salvadora, Meksika, Kube, Portorika, Dominikanske Republike, Brazila i ostalih hispanskih zemalja. Istina je da postoje govornici španjolskog jezika iz Novog Meksika, Kalifornije i Teksasa čiji su preci živjeli na Jugozapadu

prije nego su ti teritoriji postali dio današnjeg SAD-a (Ogom Nwosu 2012:234). Iako Latinoamerikanci žive u Americi više od 400 godina, veliki rast njihove populacije se počeo događati 1960-ih kao rezultat pokreta izbjeglica, imigracijske reforme i ilegalnih imigracija iz više država Latinske Amerike. Do 1970-ih SAD-a je već skovao termin „hispansko“ kojime se referira na ljude koji su rođeni u bilo kojoj državi u Južnoj Americi gdje se govori španjolskim jezikom ili pak za ljude čiji se korijeni vide da potječu iz Španjolske ili iz španjolskih kolonija. Do 1980-ih velike skupine Latinoamerikanaca počele su naseljavati Washington, Buffalo, Miami, Houston, Atlantu, Las Vegas, Sacramento, Anaheim, San Diego i Los Angeles. U zadnja dva desetljeća Latinoamerikanci su postali dio multietničkih susjedstava, dok su u drugim područjima formirali zasebne enklave. Latinoamerikanci su osim toga najveća manjina u SAD-u od oko 37 milijuna Latinoamerikanca u Americi (Ogom Nwosu, 2012: 236).

Spomenuti ćemo ukratko tipologiju migracija kako bismo mogli razumjeti tipove migracija kod Latinoamerikanaca. Kretanje iz svog rodnog kraja u neki drugi geografski i socijalni prostor nazivamo migracijama. Postoje dvije vrste migracija: unutarnje i vanjske. Vanjske bi bile one gdje pojedinci odlaze u dosta različit kulturno-politički prostor, a unutarnje bi bile one gdje pojedinci ostaju u području istog socio-kulturno-političkog prostora dok se i dalje geografski kreću. Nadalje, migracije mogu biti stalne ili privremene. Stalne migracije su one gdje se netko stalno naseljava na novom području, dok su privremene one koje označavaju privremeni boravak zbog određenih ciljeva kao što su ekonomski, obrazovni, društveni itd. Migracije mogu isto tako biti dobrovoljne (kolonizacija, imigracija itd.) ili prisilne (političke izbjeglice, ratne izbjeglice itd.) (Živković et al. 1995: 10). Kada govorimo o migracijama moramo spomenuti i „push“ i „pull“ čimbenike. „Push“ čimbenici su oni koji guraju prema migraciji, dok su „pull“ čimbenici oni koji vuku prema migraciji. „Push“ razloge dijelimo na: stagnacija prirodnih resursa ili prirodne nepogode, ekonomski razlozi, politički razlozi, socijalni razlozi (Živković et al. 1995: 11-12). „Pull“ razloge dijelimo na ove skupine: bolje mogućnosti zapošljavanja, mogućnost stjecanja određenog obrazovanja, specijalizacije i sl., prirodna okolina i životni uvjeti (klima, stanovanje, škole i ostale usluge, političke prilike), odlazak za nekim tko nas privlači (obitelj, prijatelji, poznanici) (Živković et al. 1995: 13). Posljedice migracija mogu biti različite i dijelimo ih na: demografske, ekonomske, socijalne, kulturne i političke (Živković et al. Živković 1995: 18).

Povijesno gledano meksičke migracije u SAD su bile kontinuiran društveni proces koji je započeo u 20. stoljeću. Ove migracije su bile većinom ekonomske i privremene – zbog

žetva ili zbog izgradnje željezničkih pruga. Rijetko su rezultirale trajnom migracijom u SAD (Rell, 2004: 145). No u 80-ima prošlog stoljeća vidljivo je da SAD počinje gubiti kontrolu nad svojim granicama te je 1986. godine dovedena odluka imigracijskog zakonodavstva (*Immigration Reform and Control Act- IRCA*). Kao rezultat toga, nekoć privremena migracija muškaraca zbog rada je postala trajna, a nekad privremenim migrantima pridružile su se cijele obitelji. Granice su se ojačale te nekoć simbolička granica između Meksika i SAD-a je postala fizička s preko 50 kilometara ograde. Iako je IRCA spriječila ulazak dodatnih ilegalnih migranata, legalizirala je 2.3 milijuna Meksikanaca koji su već bili u SAD-u i radili. Meksička migracija je stoga bila dosta promijenjena. Tih 2.3 milijuna Meksikanaca je većinom bilo muškog spola te im je bilo dopušteno dovesti svoje obitelji u SAD (Rell, 2004: 155). Vidljivo je, dakle, da su migracije ispočetka bile privremene te da su zbog odluke imigracijskog zakonodavstva postale trajne.

Između 1803. godine kada je Thomas Jefferson kupio Louisianu i 1848.g kada je skoro trećina meksičke zemlje pripala SAD-u počeli su dolaziti Angloamerikanci u ta područja. Tada je započelo spajanje engleskog i španjolskog jezika (Stavans, 2008: 69). Kada je potpisan sporazum o dodjeljivanju zemlje Amerikancima 1848. godine, Meksikanci koji su bili na tim područjima su postali Amerikancima preko noći. U sporazumu nije bilo niti riječi o materinjem jeziku tih Meksikanaca, no unatoč tome španjolski jezik nije nestao iz upotrebe. On se i dalje nastavio govoriti u školama i kućama. Čak i nakon španjolskog-američkog rata španjolski je opstao u većim gradovima poput Miamija i New Yorka (Stavans, 2008: 69). Morales smatra početak prehistorijske faze *spanglisha* trenutak kada je potpisan sporazum Guadalupe Hidalga 1848. godine. Taj sporazum je formalizirao usvajanje Teksasa, Kalifornije, Kolorada, Utaha, Arizone i Novog Meksika. Drugim riječima, SAD-u su pripali teritoriji današnjih saveznih država: Teksas, Kalifornija, Kolorado, Utah, Arizona i Novi Meksiko. To je bilo vrijeme kada granice između Latinske i Sjeverne Amerike nisu još bile posve jasne. Usvajanje dijela poznatog kao „Nueces Strip“ pod SAD koji je bio većinom meksički je pridonijelo tome da je SAD promijenio vlastitu unutarnju strukturu i kulturu. Većina kaubojske kulture je prekopirana iz meksičkog *vanquero*⁸ stila. Riječi poput: *bronco*, *buckaroo*, *burro*, *mesa*, *canyon*, *rodeo*, *corral* i *lariat* su došli iz Meksika (Morales, 2002:34). Nadalje, 1960-te su važne zbog velikih društvenih promjena koje su nastale nakon II. svjetskog rata. Počeli su različiti afroamerički građanski pokreti te proturatski pokreti srednje

⁸ Vanquero je pastir na konju koji potječe s Pirenejskog poluotoka. Kasnije je ovaj fenomen donešen u Južnu Ameriku.

klase. No, jako malo pažnje je bilo posvećeno svijetu *spanglisha*. Svijet *spanglisha* je bio pod velikim utjecajem pokreta građanskih prava te je tako počeo formirati organizacije poput „Brown Beretsa“ i „Young Lordsa“⁹ koji su uzeli „Black Pantherse“¹⁰ kao uzor. Promjene su se događale i kroz glazbene grupe kao npr. Santana i psihodelični experimenti *salerosa*¹¹ iz New Yorka poput Raya Barettoa i Eddieja Palmierija. Tijekom 1960-ih SAD je počeo razmišljati o mogućoj višerasnoj kulturi, ideja u kojoj su studenti svijetle puti doprinjeli građanskom pokretu prava. Kratko preklapanje između glazbenika svijetle i tamne puti u području rock and rolla i prvi stadiji kontrakture (engl. *Counterculture*)¹² su isto tako bili važni počeci multikulturalizma u SAD-u. No pri kraju 1960-ih rock glazba je već ekskluzivno bila dio izvedbe osoba bijele puti, višerasna proturatna koalicija se počela raspadati i ideja raznovrsne kulturalne Amerike je počela blijedjeti. Portorikanci, Kubanci i Američki Meksikanci su se 1950-tih i 1960-tih suočavali s vlastitom bikulturalnošću – njihovom pozicijom „da nisu ovdje, niti tamo“ u Sjevernoj Americi (Morales, 2002:69-70).

Sada ćemo nakratko samo pogledati malo suvremenije stanje hispanske populacije u SAD-u. Postojalo je oko 35.2 milijuna ljudi koji su sebe smatrali hispanskim u 2000. godini. To je povećanje od 58% u odnosu na 1990. godinu. Pretpostavlja se da će hispanska populacija biti 73 milijuna do 2030. godine i 102.5 milijuna do 2050. godine. Španjolski je također jezik koji kod kuće govori više od 28 milijuna ljudi koji su stariji od 5 godina. Španjolski je stoga neslužbeni drugi jezik u Americi. Neizbježna posljedica toga je jezični kontakt gdje se španjolski i engleski jezik koriste u životima milijuna ljudi (Montes-Alcala, 2009: 97)

⁹ Brown Berets i Young Lords su organizacije koje su se zalage za prava radnika, reformu školstva. Borili su se protiv fašizma, kapitalizma i rasizma.

¹⁰ Black Panthers je bila afroamerička socijalistička stranka koja se borila protiv fašizma, imperijalizma i rasizma.

¹¹ Salerosi i glazbenici salse. Salsa je glazba koja se uzdigla u New Yorku. Salsa je proizvod različitih glazbenih stilova.

¹² Kontrakultura je supkultura čije vrijednosti i norme ponašanja se bitno razlikuju od vrijednosti i norma većine društva.

6.3 Hibridni jezik

Nederven Pienterese se referira na Albrowa i tvrdi da je globalizacija splet procesa kojima su ljudi ovog svijeta inkorporirani u jedno svjetsko društvo. Ako se usredotočimo na kulturalne forme onda se hibridizacija definira kao način na koji su forme postale odvojene od već postojećih praksa te su postale spojene s novim formama u novim praksama (Albrow, prema Pieterese 1994: 51) Važno je spomenuti i engleski jezik i njegovu ulogu u globalizaciji. Od široke upotrebe u različitim domenama po svijetu, masivnim naporima u državnom i privatnom sektoru da omoguće pristup engleskom jeziku sve do njegove uloge u globalnim medijima, internacionalnim forumima, poslovođstvu, financijama i politici je jasno da se engleski jezik upotrebljava po cijelome svijetu te da je dio procesa koji nazivamo globalizacija (Pennycook, 2011: 512). Engleski jezik nije uniforman bez obzira na njegovu moć kao globalnog jezika. Engleski i španjolski jezik su zbog povijesno-političkih odnosa, migracija i demografskih kretanja stoljećima bili u kontaktu i utjecali jedan na drugog. Međusobno su posuđivali leksik i prilagođavali ga sebi. Primjerice, engleski jezik je primio riječi poput *lasso*, *rodeo*, *amigo*, *manana* i *tortilla*. Španjolski jezik je uvrstio posuđenice poput *mister* i *money* (Stavans, 2008: 69).

Distribucija hispanke populacije po Americi je nejednaka. Meksikanci su raspoređeni u južnijim saveznom državama – posebno u Teksasu i Kaliforniji. Većina Portorikanaca živi u New Yorku. U Južnoj Floridi je pola populacije kubanskog podrijetla. SAD je zapravo peta država po redu u kojoj se najviše govori španjolski jezik, nakon Meksika, Kolumbije, Španjolske i Argentine (Ardilla, 2005: 62). Biti osoba hispankog podrijetla i govornik španjolskog jezika nije isto. Većina osoba hispankog podrijetla (90%) može govoriti španjolskim jezikom, no postoji velika dioba oko razine govorenja španjolskog jezika u ovoj grupi. Neki su rođeni govornici španjolskog jezika te jedva poznaju engleski jezik. Drugi su jako uravnoteženi bilingvalni govornici engleskog i španjolskog jezika. Ostali mogu razumijeti nešto španjolskog jezika, ali govore s teškoćama. Mala grupa njih jedva govori ili razumije španjolski jezik. Vidljivo je da postoje različite kombinacije poznavanja engleskog i španjolskog jezika među Latinoamerikancima. Heterogenost u poznavanju oba jezika djelomično uvjetuje razvoju međujezika pod imenom *spanglish* (Ardilla, 2005: 63). *Spanglish* se može pronaći u većini područja gdje su velike koncentracije hispankih govornika.

Autor Rothman smatra da netko ne može biti Kinez ako ne govori kineskim jezikom ili Francuz ako ne govori francuskim jezikom ili Meksikanac ako ne govori španjolskim jezikom. Premda suvremene teorije to opovrgavaju, ipak je jezik važan dio etničkog identiteta. Yiddish, jezik koji se često povezuje sa *spanglishom* zbog podrijetla i razvoja, služi kao primjer povezanosti jezika i etničke skupine koja njime govori i tako demonstrira da ime jezika obuhvaća identitet onih koji govore njime. Jezici stoga često dobivaju ime od zemalja ili područja gdje se govore (npr. francuski – Francuska) (Rothman, 2005: 526). U manje čestim slučajevima dolazi do problema u terminologiji gdje jezik ne obilježava na očiti način područje iz kojeg je došao poput španjolskog koji može značiti da netko dolazi iz Španjolske, Venezuele, Meksika, Paragvaya ili velikog broja ostalih zemalja gdje bi mogle spadati i Sjedinjene Američke Države. Konsenzusni biro u SAD-u zbog ovakvih slučajeva je morao promijeniti terminologiju za pitanja povezana s bojom puti onih koji govore španjolskim jezikom u SAD-u. Nekoliko godina je termin „Latino“ prevladavao sve dok se nisu pojavili ostali termini poput „Hispanic“, „Chicano“, „Puerto Rican“, „Mexican“, „Cuban“, „Other Hispanic or Latino“ i ostali termini (Rothman, 2005: 526). Termin Latino je zapravo skraćena verzija riječi „latinomaericano“ te je stoga taj termin povezan s Latinskom Amerikom i njenim kulturama (Oancea, 2015: 79). Nije ni čudno što se ponekad za osobe koje govore *spanglishem* koristi isto „*spanglish*“ jer se ne mogu lagano svrstati u prethodne skupine.

Kao što je bilo i rečeno u ranijem poglavlju: Portorikanci, Kubanci i američki Meksikanci su se 50-tih i 60-tih godina prošlog stoljeća suočavali s vlastitom bikulturalnošću – njihovom pozicijom „da nisu ovdje niti tamo“ u Sjevernoj Americi (Morales, 2002: 70). No, taj proces je imao prednosti: vidjeli su suptilne načine na koje su bili tretirani kao građani drugog reda te su počeli shvaćati kako koristiti zakone u Sjevernoj Americi kako bi se mogli štititi. Postali su djelomično amerikanizirani tako što su napustili polufeudalne i postkolonijalne načine njihovih domovina, ali su zadržali tradicije i stvorili novi varijetet jezika – *spanglish* (Morales, 2002:33).

Stavans govori o tome kako su *spanglish* i *ebonics* načini intra-etničke komunikacije. Glavne razlike su da *ebonics* ne uključuje dva jezika, a *spanglish* nije ograničen klasom za razliku od *ebonicsa* koji je ograničen samo na niže klase (Montes-Alcala, 2009:

101). U *ebonicsu* je komunikacijski stil direktan, živahan, glasan i jednostavan. Ovaj komunikacijski stil je totalna suprotnost od onoga kojega koriste Latinoamerikanci. Kod njih je komunikacijski stil indirektan i manje živahan. Jako mali broj Latinoamerikanaca razumije *ebonics* i komunikacijski stil Afroamerikanaca. Kao rezultat toga, Latinoamerikanci smatraju Afroamerikance nepristojnima i bez ikakvog poštovanja. Bitan element u latinoameričkoj komunikaciji je skromnost (ne hvale se, nisu glasni i sl.). Kod Latinoamerikanaca je važno poštovanje i odnos prema starijima. Također, kod Latinoamerikanaca je važan odnos između vlastitog društvenog statusa i razine poštovanja koje dobivaju od osoba nižeg društvenog statusa. Afroamerikanci ne shvaćaju komunikacijski stil i kulturne obrasce Latinoamerikanaca te smatraju da su previše „zatvoreni“ (Ogom Nwosu 2012:238).

Spanglish danas sačinjava spoj Sjeverne Amerike s Južnom Amerikom tako da se prvom pristupa s malo skepticizma i pazi se da se ne uništiti esencija drugoga. Većina migranata iz Latinske Amerike u Sjevernu Ameriku je došla iz nižih klasa te su bili tamnije boje puti nego više klase iz njihovi domovina. Njihova klasa nije imala potencijala da prijeđe iz niže u više klase u Latinskoj Americi, ali u Sjevernoj Americi taj je potencijal rastao. No, zato je u Sjevernoj Americi njihovo rasno tlačenje počelo rasti. Prvi koraci stvaranja *spanglisha* su bili najteži jer je to uključivalo otuđenje od domovine, ali u isto vrijeme jaku želju za povratkom (Morales, 2002:33). Autor Morales tvrdi da kada oni govore *spanglishem*, oni ne izražavaju ambivalentnost nego novu regiju diskursa koja ima mogućnost redefiniranja njih samih, ali isto tako i negiranja konvencionalne mudrosti asimilacije. Govorenje *spanglishem* je postala potreba za preživljavanjem u njihovim zajednicama, ali i most za preživljavanje u svijetu. Kao i što su imigranti-radnici iz hispanskih zemalja počeli upotrebljavati engleski jezik, španjolski je isto ulazio u govor njihovih šefova kako bi naglasili važnost njihovih naredaba. Najranije riječi španjolskog koje su ulazile u engleski jezik su najčešće bile povezane s naredbama poput *pronto*, *comprende*, *hombre* i *rapido* (hitro, razumiješ, muškarac i brzo). S vremenom su Latinoamerikanci postajali fluentniji u korištenju engleskog jezika pa su počeli kombinirati ta dva jezika po unutarnjem ritmu koji je ukazivao na zemlju otkuda su došli, ali i mjesto gdje su se naselili (Morales, 2002: 95-97). U prvoj generaciji migranata se pojavljuje dualni identitet koji želi održati vezu s mjestom otkuda su došli, ali isto tako žele se asimilirati u državi i kulturi u koju su došli živjeti. Rezultat je mješavina govora koju nazivamo *spanglish*. Druga generacija smatra da dok je njihovo državljanstvo američko, oni se baš i ne osjećaju američkim državljanima kao i osobe bijele puti niti meksički kao njihovi roditelji prve generacije (Rothman, 2005: 527). Stoga se

više koriste nazivi koji ih bolje obilježavaju poput „Chicano“ ili „Mexican-American“. Chicano identiteti su rezultat spoja različitih identiteta. Oni žive na granicama različitih kultura. Ne smatraju se niti osobama bijele puti ili tamne puti, a niti Indijancima. Ne smatraju se „Latino“, a nisu niti pravi Amerikanci. Pate od unutarnje borbe identiteta (Rothman, 2005: 527).

Ne postoji mnogo istraživanja o *spanglishu* i njegovim autorima te je većina literature teorijskoga karaktera. Autori Rothman i Rell su proveli istraživanje u kojem su intervjuirali pet osoba koje govore *spanglish* na svakodnevnoj bazi. Svi su potvrdili da *spanglish* koriste u intimnim okruženjima, većinom s obitelji, bliskim prijateljima i ostalima koji započinju razgovor *spanglishem* (Rothman & Rell, 2005: 529). Jedna 20-godišnja žena po imenu Angela jer rekla kako ona koristi *spanglish* iz rečenice u rečenicu. Mijenja jezik i za riječi za koje u drugom jeziku nema ekvivalenta koji bi mogao tako dobro opisati tu riječ. Ona samo koristi *spanglish* s obitelji i bliskim bilingvalnim prijateljima (Rothman & Rell, 2005: 529). Svi ispitanici tog istraživanja su potvrdili da bi bilo neuobičajeno i neprirodno govoriti *spanglish* s osobom koja nije latinoameričkog podrijetla. Drugi ispitanik Miguel je rekao da on ne govori *spanglish* s drugim osobama koje čak i imaju visoko znanje španjolskog jezika jer ga ili ismijavaju ili su zbunjeni. Također, izbjegava koristiti *spanglish* s ostalim Latinoamerikancima koji imaju negativan stav prema *spanglishu*. (Rothman & Rell, 2005: 530). Na pitanje „Bi li koristili *spanglish* u Meksiku?“ ispitanici su odgovarali s negativnim odgovorom. Razlog tome je bio također ismijavanje od strane samih Meksikanaca. Ako bi kojim slučajem počeli govoriti *spanglish* u Meksiku bili bi ismijani te stoga samo koriste *spanglish* s obitelji i bliskim prijateljima. Također ne bi koristili *spanglish* niti s ostalim govornicima iz ostalih latinoameričkih država jer ih ne poznaju. Ispitanici ističu da je *spanglish* „vrlo osoban i intiman“ i da ga izbjegavaju koristiti s nepoznatim ljudima bez obzira na njihovu boju puti ili državljanstvo. Miguel smatra da *spanglish* zapravo predstavlja njegov raznovrsni identitet jer on nije niti Angloamerikanac niti Meksikanac, nego je mješavina toga dvoje te stoga *spanglish* predstavlja taj identitet (Rothman, 2005: 530). Ispitanica Alicia smatra da *spanglish* najbolje predstavlja njen hibridni identitet. Ako meksički Amerikanci upotrebljavaju engleski jezik u situacijama koje nisu formalne, onda se za njih smatra da su snobovski nastrojani, puni sebe i neobični te mogu biti izbačeni iz njihove grupe (Peart, 2016: 2).

Dobro je ovdje spomenuti Hymesa i njegovu etnografiju komunikacije; Hymes se odmaknuo od govora kao apstraktnog modela te je istraživao različitost govora kroz

etnografski terenski rad. Hymes je smatrao da negramatičke rečenice mogu biti itekako društveno prikladne, kao i što gramatičke rečenice mogu biti društveno neprihvatljive. Hymes također tvrdi da „*a child from whom any and all the grammatical sentences of a language might come with equal likelihood would be a social monster*“ (Dijete koje bi proizvelo samo gramatički ispravne rečenice moglo bi se smatrati društvenim čudovištem)¹³ (Johnstone, 2011: 58). Hymes se oštro protivio Chomskyjevoj definiciji lingvističke kompetencije te je uveo svoj zamjenski pojam „komunikacijska kompetentnost“. Komunikacijska kompetentnost je usmjerena na korištenje jezika u realnim situacijama. Drugim riječima, osim što se referira na znanje sintakse, morfologije i fonologije, ono se referira i na načine kako i kada ispravno koristiti jezik (Johnstone, 2011: 59). Hymes nije odvajao jezik od društvenih i kulturnih faktora (Johnstone, 2011: 59). Očito je da korištenje *spanglisha* u intimnim situacijama je opravdano po ovome kao i što je neopravdano koristiti standardni engleski jezik u takvim situacijama. Društvo diktira način uporabe jezika u njihovim grupama. Bez obzira na to što je engleski jezik standardni oblik u SAD-u, on ne mora biti legitiman u svim situacijama kao što je slučaj u grupama gdje se govori *spanglis*h i *ebonics*.

Chicano Amerikanci uglavnom koriste engleski jezik kao neutralan termin, čak i ako su u prisutnosti ostalih Chicanosa (koje ne poznaju). Razlog je tome što imaju nisku percepciju svog varijeteta (*spanglis*h) zbog drugih ljudi te ga izbjegavaju govoriti u javnoj komunikaciji (Anzaldua, 2008: 123). Anzaldua smatra da dok god će se govornici *spanglisha* ili bilo kojeg drugog varijeteta prilagođavati uvjetima engleskih govornika, njihov jezik će se smatrati nelegitimnim (Anzaldua, 2008: 123). Rell smatra da je *spanglis*h povezan s identitetom bilingvalnih meksičkih Amerikanaca i/ili Chicano govornika (Rell, 2004: 144). Rell potvrđuje u svome drugome članku da je *spanglis*h zapravo rezultat jezičnog kontakta te način očuvanja meksičkih tradicija i kreiranje novog identiteta.

Mnogi autori, kada je riječ o *spanglis*hu, govore o izmjeni kodova. Price govori o dva fenomena u svome članku: izmjeni kodova i miješanju kodova. Definira (code switching) izmjenu kodova kao alternaciju dva različita varijeteta jezika koji ostaju gramatički nepromijenjeni (npr. dijelovi koji su nedvojbeno španjolski ili engleski). Miješanje kodova (Code mixing) je spoj jezika koji integrira gramatiku oba jezika koji je karakterističan po posuđenicama kao što su kalkovi i integrirane posuđenice (Price, 2010: 26). Osim što se pomoću njega može vidjeti da govornici imaju znanje o španjolskom i engleskom jeziku,

¹³ Preveo Darko Kasanić

izmjena kodova je duboko povezana s identitetom. Price govori da oni koji često mijenjaju kodove imaju dobro uravnotežen i važan kontakt sa zajednicom. Jedan način na koji izmjena kodova služi u očuvanju identiteta je tako što održava i očuva španjolski jezik jer korištenje engleskog jezika ne mijenja strukturu španjolskog jezika. Artze smatra da ljudi većinom koriste španjolski jezik kako bi iznijeli svoje emocije, a engleski koriste za analitičko razmišljanje; dugačke španjolske riječi se zamjenjuju kratkim engleskim riječima (Artze, 2001: 52). Izmjena kodova dopušta hispankim građanima u Americi da održavaju važne kulturalne i lingvističke običaje s obzirom na to da engleski moraju učiti zbog obrazovanja i zaposlenja. Autor govori i o tome da izmjena kodova služi održavanju i odupiranju američkoj kulturi (Price, 2010: 29). Jezični kodovi kao takvi operiraju na razini kulture te kodovi reguliraju odnose između i unutar različitih konteksta (Ivinson, 2011: 43). Ipak je učenje drugog jezika način usvajanja nove kulture. Autor Price diferencira prvo dva pojma: Latino i Hispanic. Govori da Latinoamerikanci koriste za sebe naziv Latino kako bi se diferencirali od svojih korijena u Europi i kako bi se distancirali od Brazilaca koji ne govore španjolskim jezikom. Hispaniki ili Hispanic se koristi za zajedništvo koje se formira pomoću jezika (Price, 2010: 30). Ovaj fenomen nije jedinstven u slučaju *spanglisha*, nego je rezultat jezičnog kontakta kao i što je „portunol“ (mješavina portugalskog i španjolskog jezika na granici Brazila i Argentine, „franglais“ (mješavina francuskog i engleskog u Kanadi) i „cocoliche“ (mješavina talijanskog i španjolskog jezika u Argentini).

6.4 „Mock Spanish“ i diskriminacija

U ovom dijelu ćemo vidjeti pojam „mock Spanish“ koji se koristi ponekad kao ekvivalent za *spanglish*, iako su ta dva pojma potpuno različita. Ovdje ćemo upotrijebiti dva primjera:

Hasta la vista, baby!

No problemo!

Ova dva primjera su dio kolektivnog razmišljanja popularne kulture SAD-a te su vrlo prepoznatljive rečenice iz filma Terminator 2: Judgement Day. Antropolog Hill (Montes-Alcala, 2009: 107) zove ova dva primjera „mock Spanish“ što bi u prijevodu bilo lažni

španjolski ili pak ismijavanje španjolskog jezika. Taj „mock Spanish“ se smatra suptilnim načinom angloameričkog rasizma prema španjolskom jeziku i njegovim govornicima u SAD-u. Ovakav tip „španjolskog jezika“ se može pronaći i u stripovima, čestitkama, u restoranskim menijima, u reklamama i na šalicama. Najveći problem s ovim „mock Spanishom“ je to što ostavlja lošu sliku na *spanglish*. Autorica i upućuje na loše prijevode poput „*Area dura del sobrero*“ (Hard hat area; hrv. Potrebna zaštitna kaciga ili obavezna zaštitna kaciga) što bi kod nas upućivalo da se radovi obavljaju te da je opasno zadržavati se na tom mjestu bez odgovarajuće opreme (kaciga). Kod nas bi takva područja bila označena kao „Pazi, radovi (iznad)!“ ili nešto slično. No ako bi preveli doslovno kao što je to učinjeno u španjolskom onda bi prijevod „Hard hat area“ bio „područje tvrdog šešira“ što zvuči čudno i neuobičajeno kao što i zvuči doslovno prevedeno na španjolski jezik. Ostali primjeri su „*Mantiene desautorizado de personel fuera de*“ (Unauthorized personnel keep out – Nezaposlenima ulaz zabranjen), „*Area de la construccion*“ (Construction area; hrv. Građevinsko područje). Ovakvi prijevodi su loši, doslovni i nisu u duhu standardnog španjolskog jezika. Autorica Montes-Alcala je začuđena kako je moguće da država gdje je španjolski jezik drugi neslužbeni jezik ima tako loše prijevode te se ne mogu pronaći kvalificirani prevoditelji (Montes-Alcala, 2009: 108). Ovakvi prijevodi se mogu vidjeti na službenim dokumentima, priručnicima i ostalim neslužbenim dokumentima. Većina ovakvih prijevoda nisu napraviliiskusni bilingvalni prevoditelji ili govornici španjolskog jezika, nego ljudi koji jedva poznaju španjolski jezik. Bez obzira na to, oni su isto jedan od elemenata koji ostavljaju loš dojam na *spanglish*. Autorica i sama kaže da ovakav „lažni tip španjolskog jezika“ nema veze sa španjolskim jezikom ili *spanglishem* te da su takvi prijevodi rezultat monolingvalnih govornika, osoba koji slabo poznaju španjolski jezik ili pak osoba koji su tek počeli učiti španjolski kao drugi jezik (Montes-Alcala, 2009: 109). Nije niti čudno da ovakve stvari ostavljaju lošu sliku na Latinoamerikance, smatra ih se nepismenima i glupima te se vrši diskriminacija nad njima. Dobar primjer kako diskriminacija radi na mikrorazini u svakidašnjem životu je iz Barretove (2006) etnografije radnog mjesta u meksičkom restoranu u Teksasu kako autorica Pillier navodi (Pillier 2011:592). Istraživač je pronašao da poslove koji zahtijevaju bilo kakvu interakciju s klijentelom (koja je većinom angloamerička) poput menadžera i konobara popunjavaju samo Angloamerikanci, dok pozadinske poslove (npr. kuhari) popunjavaju migranti iz španjolskih govornih područja poput Meksika i Gvatemale. Uz očitu segregaciju uloga zbog migracije, Angloamerikanci misle da daju upute španjolskim govornicima na španjolskom jeziku, no to je zapravo „mock“ španjolski. Takav jezik nije potpuno razumljiv španjolskim govornicima pa se često pogrešno interpretira. Kada nekakva

zamolba ili naredba ne uspije, Angloamerikanci nikada ne krive kvalitetu svog „španjolskog jezika“ nego okrivljavaju španjolske govornike te je nesporazum interpretiran na bazi rasističkog stereotipa španjolskih govornika; da se je nesporazum dogodio zbog toga što su oni lijeni, ogorčeni, ne žele surađivati, nepismeni i glupi. Istraživač smatra da „mock“ španjolski služi kao oruđe rasne subordinacije latino radnika. Menadžeri ne smatraju restorane rasističkim mjestima te angloamerički radnici smatraju da je njihova uporaba španjolskog jezika indikator njihovog egalitarskog odnosa prema njima (Pillier 2011:592).

U članku „*On the so-called spanglish*“ iako autori nemaju pozitivan stav prema *spanglishu* kao varijetetu, oni se zapravo većinom protive korištenju termina *spanglish* za taj varijetet. Autori navode kako bi se umjesto termina *spanglish* trebalo koristiti „popularni španjolski jezik u SAD-u“ (Otherguy 2011:86). Autori govore da razlog promijene termina je zbog negativnih konotacija termina „*spanglish*“ kojih su zapravo svjesne i osobe koje promoviraju sam termin. Autori smatraju da taj termin zapravo oduzima jedan važan resurs u globaliziranom svijetu, a to je zapravo svladavanje svjetskog jezika – engleskog jezika (Otherguy 2011:85). Oancea govori o tome da postoji i *Chicano English* za koji ljudi misle da je *spanglish*. *Chicano English* je zapravo dijalekt ili radije sociolekt¹⁴ engleskog jezika. To je varijanta jezika koja je bila pod utjecajem španjolskog jezika. No, osoba ne mora biti govornik španjolskog jezika, odnosno bilingvalan da bi govorio *Chicano English*, dok to nije slučaj sa *spanglishom*, gdje govornik mora poznavati oba jezika da bi ga mogao govoriti (Oancea, 2015: 84).

6.5 Stavovi prema *spanglishu*

Spanglish koriste Latinoamerikanci koji su rođeni u SAD-u ili žive u SAD-u. U nekoliko slučajeva *spanglish* je potpuno neutralan termin te nekoliko Latinoamerikanaca koji se bave političkim i društvenim aktivizmom prihvaćaju *spanglish* kao pozitivnu afirmaciju etnolingvističkog identiteta. U uobičajenim okolnostima riječ *spanglish* se koristi u negativnom smislu – kako bi se marginaliziralo Latinoamerikance te kako bi se prikazao

¹⁴ U američkoj literaturi se rabi naziv dijalekt za značenje koje europska lingvistička literatura rabi termin jezična varijanta ili sociolekt.

spanglish kao alat pomoću kojeg se „onečišćuje“ španjolski jezik. Unutar SAD-a riječ *spanglish* koriste osobe nehispankog podrijetla ili Latinoamerikanci koji otvoreno govore protiv nestandardnih varijeteta jezika (Lipski, 2008: 38). Najčešće je to upućeno dvjema najstarijim skupinama Latinoamerikanaca: oni koji imaju korijene iz Meksika i Portorika. Na jugozapadu Amerike se najčešće koristi „*Tex-Mex*“ kao sinonim za *spanglish*. *Pocho* se koristi isto tako kao sinonim među Meksikancima. Autor smatra da se rijetko čuje *spanglish* kod ljudi koji su iz Španjolske čija je boja puti bijela (Lipski, 2008: 38); ovdje se može vidjeti element rasizma i ksenofobije koji negira bilo kakvu vrstu lingvističke i kulturalne hibridnosti. Lipski smatra da *spanglish* sačinjava jedan specifičan oblik jezika koji je dosta rasprostranjen; mogu se pronaći rječnici, majice, naljepnice i reference iz popularne kulture koji dokazuju da *spanglish* vodi vlastiti život. Autor navodi kako ćemo u rječnicima pronaći da se *spanglish* definira kao „španjolski kontaminiran engleskim riječima“ ili kao „španjolski jezik prepun posuđenica iz engleskog jezika“ (Lipski, 2008: 38-39). Za razliku od engleskog jezika, španjolski jezik ima instituciju *Real Academia Española* koja regulira, standardizira i donosi zakone o španjolskom jeziku preko cijelog svijeta kako bi se održavalo lingvističko jedinstvo. Stoga činjenica da se španjolski jezik u *spanglishu* sjedinjuje s njegovim neprijateljem – engleskim jezikom dovodi do opiranja jezičnih purista tome varijetetu i negativnih stavova samih purista prema tom varijetetu. Standardni španjolski jezik je zapravo mit u SAD-u, posebno među mlađom populacijom koju ne brine kvaliteta njihovog španjolskog jezika (Price, 2010: 32). Na početku smo vidjeli i novinara Tió koji je prvi upotrijebio naziv *spanglish* te je imao negativan stav prema njemu i krenuo u borbu protiv onečišćenja španjolskog jezika (Lipski, 2008:41). Gonzales Echevarria pripisuje *spanglish* nepismenima, ljudima hispankog podrijetla, siromašnima i marginaliziranima. Echevarria smatra da je *spanglish* većinom jezik siromašnih Latinoamerikanaca, mnogih koji su jedva pismeni u engleskom i španjolskom jeziku. Oni stavljaju engleske riječi u njihov jezik jer im nedostaje edukacija i znanje o španjolskom jeziku. Educirani Latinoamerikanci imaju drugačiju motivaciju, srame se svojeg podrijetla te se osjećaju snažno kada koriste *spanglish* (Echevarría, 2008: 115).

Među učiteljima *spanglish* ima isto vrlo negativnu notu. Smatraju da oni koji govore *spanglish* su osuđeni na supstandardni engleski jezik i jadne poslove. Smatraju da cilj edukatora ili učitelja bi trebao biti usvajanje engleskog i španjolskog jezika zasebno. Montes-Alcala spominje Salaberryja i njegovo uvjerenje da španjolski jezik neće degradirati ili izumrijeti zbog *spanglisha* išta više, nego što je degradirao zbog engleskog jezika (Montes-

Alcala, 2009: 100). Do izumiranja jezika može doći u slučajevima kada su njegovi govornici bili izloženi kulturnom, političkom ili gospodarskom pritisku govornika nekog drugog jezika, koji uživa veći prestiž. Drugi način izumiranja bi bilo izumiranje samih govornika tog jezika. Kada god u dodir stupe bilo kakve dvije ekonomske, političke ili gospodarsko neravnopravne zajednice, koje govore različitim jezicima, jezik je siromašnije zajednice pod velikim pritiskom, i u većoj je opasnosti od izumiranja. Matasović navodi i da osim što jezici izumiru, novi jezici se stalno rađaju (Matasović, 2005:229). Matasović isto tako tvrdi da su jeziku najveća prijetnja tzv. veliki jezici (Matasović, 2005: 242). Vidljivo je da po Matasovićevom navodu *spanglish* kao takav ne ugrožava španjolski jezik te jedini jezik koji ima potencijal ugrožavanja drugih jezika je engleski jezik.

6.6 *Spanglish* izvan govora

Spanglish se može vidjeti i u imenu restorana brze prehrane „Chik-fil-A“ i u modnom časopisu *Ocean Drive Espanol* gdje govore „*lo mas fashion para la playa*“ (najviše mode za plažu) (Hagan, 2009: 2). Još jedno područje gdje je *spanglish* prikazan u pozitivnom svijetlu je u dječjoj književnosti. Na primjer, u knjizi *Chato and the Party Animals* autora Garyja Sotoa, lik po imenu Novio Boy se obraća prijatelju Simonu i kaže: „*Simon! You guys are mi familia*“ (Chappell, 2007: 257). Očito je da se u ovoj knjizi predstavlja da bilingvalni govornici u bilingvalnim zajednicama miješaju engleski i španjolski kada komuniciraju s obitelji i prijateljima. Takav *spanglish* zapravo predstavlja normalni način komunikacije među bilingvalnim govornicima koji simbolizira intimnost i etničku povezanost. Također autori smatraju da bilingvalni govornici koji ga koriste žele pokazati svoje jedinstveno članstvo u španjolskom i engleskom govornom svijetu (Chappell, 2007: 258). *Spanglish* nije samo usmeni oblik komunikacije, nego i pismeni oblik komunikacije. Mnogi autori smatraju da je mijenjanje kodova spontano i nesvjesno kada je u pitanju usmeni oblik jezika, no u ovom slučaju pisani oblik *spanglisha* na internetu se koristi kako bi prikazao određene kulturne ideje. Postoji tzv. *Cyber-Spanglish* kojeg koriste korisnici interneta (Peart, 2016: 3). Autori navode kako se *spanglish* može čuti i na televiziji i posebno na radiju (Rothman, 2005 531-532). Pa čak i u određenim novinama poput *La Opinion*. Na radiju se tako mogu naći emisije poput *Reyes and Solis* te na televiziji emisije poput *Cristina* i *Sabado Gigante*. Vidljivo je da

je *spanglish* jako raširen u medijima. Glazbenici i pisci često koriste *spanglish* u njihovim djelima i to bez ikakve isprike. Tako *spanglish* možemo pronaći u pjesmama, kratkim pričama, knjigama itd. (Stavans, 2008: 64). Vidljivo je da se varijetet po imenu *spanglish* razvija s vremenom i tehnologijom kao i svaki moderan živi jezik.

7. Istraživanje

Kontaktirao sam Croaticum, centar za hrvatski jezik kao strani jezik, gdje mi je rečeno da ne postoje govornici *spanglisha* u Hrvatskoj. No, rečeno mi je da postoji dosta govornika španjolskog jezika iz Južne Amerike. S obzirom na nedostupnost govornika *spanglisha*, odabrao sam govornike španjolskog jezika iz Južne Amerike koji su imali kontakt s govornicima *spanglisha*. Uspio sam kontaktirati pet govornika iz Južne Amerike te sam sa svakim od njih proveo intervju od 30 minuta na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Cilj je bio istražiti više o samom *spanglishu* i njegovim govornicima, gdje i kako koriste *spanglish*, njihov stav prema tim govornicima i obrnuto, formiraju li društvene grupe govornici *spanglisha* i ima li klasa utjecaj na *spanglish*.

Kazivači:

1. Pablo 37, Čile
2. Mariana 31, Argentina
3. Ruth 26, Argentina
4. Gabriela 28, Peru
5. Maria 33, Argentina

7.1 Rezultati

Svi kazivači su se složili da je *spanglish* govor novijih generacija te da što je starija generacija, teže ćemo pronaći osobe koje govore *spanglishem*. Svi su se kazivači složili da se *spanglish* najviše koristi u gradovima. Imali su uniformno mišljenje da bi bilo neuobičajeno i čudno kada bi netko tko nije hispanskog podrijetla počeo govoriti *spanglishem*.

Gabriela i Pablo, jedine osobe iz istraživanja koje su bile i živjele u SAD-u, su se složili da je *spanglish* samo fenomen u SAD-u. Pablo smatra da “se pravi *spanglish* govori samo u SAD-u” te da se “samo pojedine engleske riječi koriste u Južnoj Americi”. Također su se složili da osobe koje govore *spanglishem* nemaju baš dobre odnose s ostalim Amerikancima ili Latinoamerikancima (u slučaju da se čuje da koriste *spanglish* pred njima), posebno kada to čuju osobe iz Španjolske. Pablo je naglasio da su osobe iz Španjolske jako puristički nastrojene prema jeziku i da nikako ne vole *spanglish* te da i Argentina ima isto loš stav prema *spanglishu*. Pablo je naveo primjer lingvističkog purizma u Španjolskoj: “Brend Dove koji radi sapune se u Južnoj Americi izgovara na engleski način, dok su u Španjolskoj tako napravili da se izgovara po pravilima španjolskog jezika, odnosno naglasak se premješta na zadnji slog, kao i s riječima Sprite, i Colgate“. Oni će govoriti *spanglish* u okruženju kojeg dobro poznaju (samo s Latinoamerikancima koji govore *spanglish*) dok će govoriti engleski jezik s Amerikancima. Pablo ima isto mišljenje kao i Gabriela te kaže da će govornici *spanglisha* govoriti *spanglish* samo s obitelji ili bliskim prijateljima. Ovo naslućuje da osobe koje govore *spanglishem* su itekako sposobne govoriti engleskim jezikom, ali i španjolskim jezikom, iako oboje smatraju da što je osoba obrazovanija manje će govoriti *spanglish*. Bez obzira, Pablo je rekao da “*spanglish* se može pronaći i u višim društvenim klasama, samo rjeđe”. Govornici viših klasa će gravitirati prema uporabi engleskog ili španjolskog jezika. Gabriela smatra da “moraju govoriti engleski jezik u Americi, ali ne žele zaboraviti svoje korijene pa zato koriste *spanglish*“. Na pitanje “formiraju li govornici *spanglisha* posebne društvene grupe?” kazivači nisu bili sigurni. Pablo je rekao da se Meksikanci drže skupa. Rekao je da „ako neki ljudi rade u kuhinji (u SAD-u) i ako su svi Meksikanci osim dvojice; oni će pokušati da ta dvojica dobiju otkaz kako bi ih mogli zamijeniti s drugim Meksikancima“. Gabriela i Pablo su naglasili da govornici *spanglisha* mijenjaju jezik usred rečenice i da često „pretvaraju“ engleske riječi u španjolske - *Truck* > *troca* i *brake* > *braca*.

Maria, Mariana i Ruth su bile kazivačice iz Argentine te su smatrale da one koriste *spanglish* često i da je u svakodnevnoj upotrebi. Kazale su da njihovo poimanje *spanglisha* je kada se koristi jedna ili dvije engleske riječi kada govore španjolski jezik. Mariana je rekla da “vjerojatno kod vas (u Hrvatskoj) se koristi poneka engleska riječ u izgovoru”.

7.2 Diskusija

Pablo mi je u razgovoru naveo da su ljudi iz Španjolske i Argentine vrlo puristički nastrojeni. Vidljivo je bilo da kada sam pitao tri osobe iz Argentine o *spanglishu* da nisu baš imali istu percepciju prema terminu *spanglish* kao Pablo i Gabriela. Sve tri djevojke (Mariana, Maria i Ruth) su shvaćale pojam *spanglisha* kao korištenje nekoliko riječi engleskog jezika u španjolskom jeziku. Mariana je rekla da je to isto kao i kada Hrvati ponekad koriste englesku riječ u hrvatskom jeziku. Gabriela i Pablo su mi jasno dali do znanja da se *spanglish* kao takav koristi samo u SAD-u dok su djevojke iz Argentine bile uvjerenе da se on koristi svaki dan te da ih one regularno koriste. Rečeno mi je bilo da osobe koje govore *spanglishem* ne formiraju nikakve posebne skupine, ali zato Latinoamerikanci formiraju skupine. Gabriela i Pablo su potvrdili da je *spanglish* noviji pojam te je većinom prisutan kod mlađih generacija te da ga starije generacije ne poznaju. Eventualno poznaju poneku riječ za neki uređaj ili za nešto sa čime se prije nisu susreli. Pablova baka, koja je u kasnim sedamdesetim godinama, živi u SAD-u i ne poznaje engleski jezik, no koristi neke engleske riječi poput *microwave*. Mikrovalna pećnica nije postojala dok je još živjela u Peruu, no kasnije kada se preselila u SAD je prvi put naišla na taj uređaj.

Zanimljivo je da je većina kazivača rekla da ljudi koji govore *spanglishem* ne formiraju društvene grupe kojima se distanciraju od ostale latino zajednice, no zato Latinoamerikanci kao generalna skupina se često distanciraju od drugih skupina. Ipak, u literaturi je pronađeno da formiraju društvene skupine i da mogu biti izbačeni iz zajednice, primjerice ako upotrijebe previše standardnog engleskog jezika u govoru. Gabriela i Pablo su mi dali do znanja da govornici *spanglisha* nisu dobrodošli u svim situacijama. Angloamerikanci i ostali Latinoamerikanci koji ne govore *spanglishem* imaju negativne stavove prema tom varijetetu te ga i ismijavaju. Govornici *spanglisha* moraju istinski poznavati osobu s kojom komuniciraju da bi mogli s njom govoriti *spanglish*. U radu je spomenuto Rellovo i Rothmanovo istraživanje, gdje je vidljivo da su kazivači bili svjesni položaja *spanglisha*. Nisu govorili *spanglish* s nepoznatim osobama, bez obzira na to jesu li bili latinoameričkog podrijetla ili ne, što ukazuje na to da moraju bolje poznavati osobu prije nego započnu govoriti s njom *spanglish*. Ne žele biti ismijani, stoga govore *spanglish* samo s bliskim prijateljima i obitelji. Angloamerikancima je smiješan taj varijetet ili pak smatraju da su govornici *spanglisha* nesposobni usvojiti engleski jezik, dok Latinoamerikanci koji ne vole

spanglish smatraju taj varijetet nižim te da zagađuje španjolski jezik. Grupe koje govornici *spanglisha* formiraju su onda vrlo male jer se sastoje samo od bliskih prijatelja i obitelji. Samoju situaciji *spanglisha* ne pridose niti „mock Spanish“ jer se često *spanglish* zamjenjuje s njime. Takav način govora „mock Spanish“ pridonosi lošoj reputaciji *spanglisha* te se zbog njega onda govornici *spanglisha* smatraju nesposobnima usvojiti španjolski ili engleski jezik. Uzrok „mock Spanisha“ su osobe koje ne poznaju dobro španjolski jezik. To mogu biti Angloamerikanci, ali i sami Latinoamerikanci jer smo vidjeli u tekstu da postoji velika heterogenost kod Latinoamerikanaca; neki savršeno raspolažu engleskim i španjolskim jezikom, neki samo jednim od tih jezika, a neki jedva poznaju drugi jezik. Autor Price primjerice se ne slaže da je *spanglish* rezultat loše edukacije, za razliku od Echevarrie. Tome i pridonosi Rellovo i Rothmanovo istraživanje gdje su istraživali *spanglish* kod studenata na fakultetima. Kazivači u ovome radu su potvrdili da *spanglish* nema previše veze s društvenom klasom te da sve klase Latinoamerikanaca mogu govoriti *spanglishem*. Pablo je jedino napomenuo da se rjeđe može pronaći *spanglish* kod viših klasa. To može značiti više stvari; može, primjerice, biti da više klase izbjegavaju previše govoriti *spanglishem* ili ga pak koriste gdje ih se ne može čuti jer dosta osoba u SAD-u ima loše stavove prema njemu. Montes-Alcala i Stavans primjerice oboje smatraju da *spanglish* nema uopće nikakve veze s klasom te da ga govore sve klase Latinoamerikanaca. U literaturi nije nađena nikakva situacija gdje osoba nehispankog podrijetla govori *spanglish*. Kazivači u ovome radu su potvrdili da bi takva situacija bila vrlo neuobičajena i vrlo smiješna: svi su mi odgovorili da bi bilo čudno kada bi netko nehispankog podrijetla počeo govoriti *spanglish* što svjedoči tome da je *spanglish* izvorno produkt ljudi hispankog podrijetla i da pripada latino zajednici. Iz literature i iz razgovora s kazivačima je jasno da *spanglish* je pojam među mlađom populacijom i većim gradovima poput: Los Angelesa, New Yorka itd.

8. Zaključak

Vidljivo je da *spanglish* igra ulogu u životu njegovih govornika. Iskazuje dualni identitet koji ne pripada Sjevernoj Americi niti Južnoj Americi, nego je kombinacija toga dvoje. Oni time iskazuju svoje podrijetlo, ali i istodobno dijelom prilagođeni identitet

Americi. Ne žele odbaciti svoje korijene i tradiciju, ali niti ne odbijaju američku kulturu. Govornici *spanglisha* koriste taj varijetet samo u intimnijim uvjetima s obitelji ili bliskim prijateljima. Nedostatak ovog rada je zapravo nedostupnost samih govornika *spanglisha* čiji bi iskazi mogli dati puniju sliku o njima i time obogatiti sami rad. Iskazi govornika *spanglisha* bi mogli dati uvid u njihov odnos u grupi i njihove stavove prema Latinoamerikancima koji ne govore *spanglish* te situacije koje im se događaju ako koriste *spanglish* ili pak standardni engleski jezik u situacijama koje nisu prikladne.

9. LITERATURA

- American Heritage Dictionary
<https://ahdictionary.com/word/search.html?q=Spanglish> (19.5.2017)
- ANZALDUA, Gloria. 2008. Linguistic Terrorism. U : *Spanglish*, ur. Ilan Stavans. 123-124. Greenwood Press: London.
- ARDILA, Alfredo. 2005. "Spanglish: an anglicized Spanish dialect." *Hispanic Journal of Behavioral Sciences* 27.1: 60-81.
- ARTZE, Isis. 2001. "Spanglish is here to stay." *The Education Digest* 67.1: 50-54.
- BUCHOLTZ, Mary i Kira Hall. 2007. Language and Identity. U: *A Companion to Linguistic Anthropology*, ur. Alessandro Duranti, 369–394. Oxford: Blackwell Publishing.
- CHAPPELL, Sharon, and Christian Faltis. 2007. "Spanglish, bilingualism, culture and identity in Latino children's literature." *Children's Literature in Education* 38.4: 253-262.
- CHERYAN, Sapna, and JEANNE L. Tsai. "Ethnic identity." *Handbook of Asian American psychology* (2007): 125-139.
- CLARK, Urszula. 2013. *Language and Identity in Englishes*. New York: Routledge.
- ECHEVARRIA, Robert.G. 2008. „Is Spanglish a Language?“. U: *Spanglish*, ur: Ilan Stavans. 115-117. Greenwood Press: London.
- GRBIĆ, Jadranka. 1994. Identitet, jezik, razvoj. Zagreb : Institut za etnologiju i folkloristiku (monografija).
- GRBIĆ, Jadranka. 1998. Jezik i govor kao komponente pripadnosti zajednici (ogled o jeziku i identitetu). U: *Etničnost, nacija, identitet. Hrvatska i Europa*. ur. Čičak-Chand, Ružica ; Kumpes, Josip, str. 181-189. Zagreb : Institut za migracije i narodnosti.
- GRBIĆ, Jadranka. 2004. Jezični procesi, identitet i globalizacija. *Narodna umjetnost : hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku*. 41 (2004) , 2; 235-253.
- HAGAN, Katherine. 2009. "The 'Glish is no Glitch: Spanish-English Contact Phenomena in Advertising Copy." 1-31.
<https://scholarship.tricolib.brynmawr.edu/handle/10066/10178>.
- HECHT, Michael et al. 2008. *African American Communication: Exploring Identity and Culture*. New York: Routledge.

- HORNBY, H. S. 2015. "Oxford Advanced Learner's Dictionary, New 8th International Student's Edition." Oxford: Oxford University Press.
- IVINSON, Gabrielle. 2011. Bernstein: Codes and Social Class. U: *The Sage Handbook of Sociolinguistics*, ur. Ruth Wodak et al., 41–56. London: Sage Publications, Ltd.
- JOHNSTONE, Barbara i William Marcellino. 2011. Dell Hymes and the Ethnography of Communication. U: *The Sage Handbook of Sociolinguistics*, ur. Ruth Wodak et al., 57–66. London: Sage Publications, Ltd.
- LIPSKI, John M. *Varieties of spanish in the united states*. Georgetown University Press, 2008.
- MATASOVIĆ, Ranko. 2005. Jezična raznolikost svijeta. Algoritam.
- MONTES-ALCALÁ, Cecilia. 2009. "Hispanics in the United States: more than Spanglish." *Camino Real* 1.0: 97-115.
- MORALES, Ed. *Living in Spanglish: The Search for Latino Identity in America*. St. Martin's Griffin: New York. 2002
- OANCEA, Costin. 2015. "Spanglish: A New Language in the USA? Remapping the United States' Linguistic Borders." *Analele Universității „Ovidius” din Constanța. Seria Filologie*, XXVI (1), p. 78-85.
- OGOM NWOSU, Peter. 2012. "America in Black and Brown: Exploring Sources of Intercultural Tensions between Blacks and Latinos in the United States". U: *Intercultural Communication: A Reader*, ur: Larry A. Samovar et al., 232–241. Boston: Wadsworth
- OTHERGUY, Ricardo, and Nancy Stern. 2011. "On so-called Spanglish." *International Journal of Bilingualism* 15.1: 85-100.
- PEART, Silvia M., and Dale C. Lescher. 2016 "Spanglish and the Negotiation of Latina Identities in Sandra Cisneros's Caramelo." *Label Me Latina/o Fall 2016 Volume VI*: 1-8.
- PENNYCOOK, Alastair. 2011. Global Englishes. U: *The Sage Handbook of Sociolinguistics*, ur. Ruth Wodak et al., 513–525. London: Sage Publications, Ltd.
- PIETERESE, Jan Nederveen. 1994. "Globalisation as hybridisation." *International sociology* 9.2: 161-184.
- PILLIER, Ingrid i Kimmie Takashi. Language , Migration and Human Rights. U: *The Sage Handbook of Sociolinguistics*, ur. Ruth Wodak et al., 193–207. London: Sage Publications, Ltd.
- PRICE, Tom. 2010. "What is Spanglish? The phenomenon of Code Switching and its impact amongst US Latinos." *Début: the undergraduate journal of languages, linguistics and area studies* 1.1: 25-33.
- RELL, Amy. 2004. "An Exploration of Mexican American Spanglish as a Source of Identity." *Mester* 33.1 143-157

- ROSMAN, Abraham. 2009. *The Tapestry of Culture: An Introduction to Cultural Anthropology*. Plymouth: Altamira Press.
- ROTHMAN, Jason, and Amy Beth Rell. 2005. "A linguistic analysis of Spanglish: relating language to identity." *Linguistics & the Human Sciences* 1.3: 515-536.
- SAPIR, Edward. (1929b). The Status of Linguistics as a Science. *Language*, 5: 207–14.
- TABOURET-KELLER, Andree. 1998. "Language and Identity". U: *The Handbook of Sociolinguistics*, ur. Florian Coulmas, 214–222. Blackwell Publishing: Oxford.
- WARDHAUGH, Ronald. 2006. *An Introduction to Sociolinguistics*. Oxford: Blackwell Publishing.
- WHORF, Benjamin Lee. Science and linguistics. Bobbs-Merrill, 1940.
- ŽIVKOVIĆ, Ilija, Željka et al. (1995): *Asimilacija i identitet*. Zagreb: Školska knjiga.

SUMMARY

Spanglish is commonly defined as a mixture of English and Spanish and in today's world it is an interesting phenomenon. It is present in media and even on the internet. Many people have a variety of attitudes towards this variety of language, ranging from "polluter of Spanish" to „an expression of identity“. This paper investigates the term *Spanglish* and the function of creating a hybrid identity among Latin-American people. Attitudes towards *Spanglish* are also investigated as well as the relationship between *Spanglish* and social class. The term known as „mock Spanish“ and its impact on *Spanglish* is investigated as well.

Key words: *Spanglish*, hybridization, identity, Latin-American